

ATSKAITE

par LZA HSZN darbu no 2020. gada janvāra līdz 2020. gada jūnijam

Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa (HSZN) apvieno 24 dažādu nozaru zinātniekus. 2020. gada jūnija beigās nodaļa apvieno 151 LZA locekli, t.sk. 40 īstenos locekļus, 47 goda locekļus, 32 ārzemju locekļus un 32 korespondētājlocekļus. Nodaļai ir piederīgi 34 goda doktori.

2020. gada 23. janvārī notika pirmā HSZN 2020. gada sēde. Sēdes laikā HSZN vadītāja Raita Karnīte prezentēja atskaiti par HSZN darbu 2019. gadā un laikā no ievēlēšanas otrajā termiņā 2016. gadā. Raita Karnīte iepazīstināja nodaļas locekļus arī ar 2020. gada plānu un paziņoja par pieņemto lēmumu nekandidēt uz HSZN priekšsēdētāja vietu. HSZN locekļi izteica pateicību un augstu novērtējumu Raitai Karnītei par lielo devumu HSZN darbībā un attīstībā.

Pirms HSZN priekšsēdētāja vēlēšanām notika diskusija par HSZN priekšsēdētāja amata pretendentiem, pretendenti uzrunāja klātesošos un balsojuma rezultātā par HSZN priekšsēdētāju ievēlēja LZA HSZN īsteno locekli Gunti Zemīti.

Sēdi turpināja LZA gada zinātnisko sasniegumu TOP 10 konkursa uzvarētājs LZA goda loceklis *Dr. habil. art.* Eduards Kļaviņš ar prezentāciju par grāmatas “Latvijas mākslas vēsture” 3. sējuma tapšanu.

Sēdes noslēgumā LZA prezidents Ojārs Spārītis prezentēja savu redzējumu par LZA attīstību nākotnē un stādīja priekšā savu LZA Prezidija sastāva variantu un prezidenta amata kandidātu.

LZA HSZN organizēja biedrības "Histrions" Roberta Ligeras (1931-2013) 90 gadu jubilejas svinībām veltīto ceļojošās izstādes cikla pirmo izstādi „Pieskarties debesīm”. Ar izstādi varēja iepazīties no **2020. gada 4. februāra līdz 2020. gada 28. februārim** LZA izstāžu zālē.

2020. gada 27. februārī notika otrā HSZN sēde, kuras laikā nodaļas locekļi iepazīnās ar trīs LZA gada zinātnisko sasniegumu uzvarētāju prezentācijām: 1) Anitas Rožkalnes ziņojumu par “Latvijas Kultūru migrācija”; 2) Raivja Bičevska ziņojumu par “Baltijas-Vācijas kultūras sakariem no 16. līdz 19. gs.: mediji-institūcijas-personas” ; 3) Ingūnas Daukstes-Silasproģes ziņojumu par monogrāfiju “Gaidot laivu”.

2020. gada marta sākumā HSZN organizēja nākamo izstādi, šoreiz tā ir Jāņa Brenča fotoizstāde “Akadēmija”.

Par LZA HSZN darbu attālināti

Pēc Latvijā izsludinātās ārkārtējās situācijas LZA HSZN turpināja darbu attālināti. 2020. gada 20. aprīlī sākās LZA HSZN pirmā attālinātā sēde, kas notika ar e-pastu starpniecību.

Sēdes darba kārtībā bija paredzēti trīs jautājumi:

1. Daces Markus ziņojums par „Valsts valodas apguve Latvijas pirmsskolas izglītības iestādēs”.
2. Andreja Veisberga ziņojums par „Zinātne un latviešu valoda Latvijā”.
3. Inas Druvietes prezentācija par „Valsts pētījumu programmas projekts «LATVIEŠU VALODA» (Nr. VPP-IZM-2018/2-0002)”.

Visiem nodaļas locekļiem tika nosūtīti sēdes materiāli (ziņojumi un prezentācija) un nodaļas locekļi tika aicināti līdz 2020. gada 27. martam iesūtīt savus jautājumus un komentārus, kas, savukārt, tika pārsūtīti ziņojumu un prezentācijas autoriem, lai tie sniegtu atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Nodaļas locekļu jautājumi un komentāri, kā arī ziņojumu un prezentācijas autoru atbildes uz jautājumiem, tika apvienoti vienā dokumentā, kas tika nosūtīts visiem HSZN locekļiem un 2020. gada 8. maijā HSZN pirmā attālinātā sēde bija pabeigta.

2020. gada 30. aprīlī LZA HSZN izsludināja otro attālināto sēdi, kas notika ar e-pastu starpniecību. Sēdes materiālā tika apkopoti sekojoši ziņojumi:

- 1) Esamība un brīvība. Ko darīt ar robežām? (*Latvijas Mākslas akadēmijas vieslektora, Dr. oec., LU docenta, vadībzinātņu doktora, pedagoga, mūziķa un kultūru pētnieka Andreja Mūrnieka ziņojums*)
- 2) Ārkārtas situācijas radītā psihoemocionālā ietekme un tās ilgtspēja cilvēku sabiedrībā (*Akad., Dr. econ. Raitas Karnītes jautājumi diskusijai un komentāri*)

3) Ko baznīca var piedāvāt mūsdienu sabiedrībai krīzes laikā? (*prāvesta, Rīgas dekāna, piestera **Edgara Cakula** un Romas Katoļu baznīcas Rīgas arhibīskapa metropolīta **Zbigņeva Stankeviča** tēzes diskusijai*)

4) Igors Šuvajevs. „Tango vienatnē”. (Iepazīšanai - raksts publicēts Delfos 2020.gada 29. martā. https://www.delfi.lv/news/versijas/igors-suvajevs-tango_vienatne.d?id=52096017 (pieejams tikai abonētājiem).

Sēdes materiāli izraisīja lielu interesi un mudināja vairākus nodokļas locekļus iesūtīt savus komentārus un viedokļus, kas tika apkopoti vienotā materiālā un nosūtīti visiem nodaļas locekļiem.

2020. gada 28. maijā LZA HSZN rīkoja trešo attālināto sēdi. Sēdes materiāli šoreiz bija divas Jura Krūmiņa un Zaigas Krišjānes prezentācijas par „Tautas ataudze, migrācija un Latvijas demogrāfiskās attīstības izaicinājumi” un „Valsts pētījumu programmas projekta «DemoMig» ziņojums „Demogrāfiskā politika”.

LZA HSZN konsilijs

Turpinot iesākto praksi rīkot ekspertu konsīlijus, kuros tiek analizētas un skaidrotas aktuālās norises Latvijas sabiedrībā un ekonomikā, LZA HSZN organizēja ekspertu aptauju par COVID-19 pandēmijas radīto ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību, kurā lūdza paust viedokli par anketā uzdotajiem jautājumiem.

HSZN uzrunāja Latvijas Saeimas, pašvaldību un ministriju pārstāvjus, augstskolu profesorus un LZA locekļus, uzņēmumu vadītājus, zemnieku saimniecību īpašniekus un nevalstisko organizāciju pārstāvjus. Respondentiem tika lūgts aizpildīt tiešpieejas anketas.

Aptaujas rezultātus un makroekonomiskos rādītājus apkopoja akadēmiķe, LZA HSZN priekšsēdētāja Raita Karnīte. Raksts, par anketas rezultātu apkopojumu ir publicēts LZA HSZN mājaslapā, kā arī ir nosūtīts publicēšanai presē.

Atskaites periodā tika rīkotas divas nodaļas locekļu aptaujas saistībā ar jaunās LZA vadības vēlēšanām, kas bija paredzētas LZA pavasara pilnsapulcē:

- 1) par LZA vadību (izvēle starp diviem LZA prezidenta kandidātiem – LZA īst.loc. Ivaru Kalviņu un LZA līst loc. Andreju Siliņu,
- 2) par LZA Uzraudzības padomes sastāva papildinājumu,

3) par LZA balvu vakancēm un iespējamiem balvu kandidātiem, un par jaunu LZA locekļu vēlēšanu vakancēm un to kandidātiem.

Jāatzīmē, ka interneta saziņas izmantošana ir uzlabojusi nodaļas locekļu iesaisti nodaļas darbā. Vismaz pirms COVID-19 pandēmijas ierobežojumu noteikšanas, saņemto atbilžu skaits aptaujās arvien palielinājās.

Nodaļas biedri piedalījās vairāku zinātnes attīstībai svarīgu dokumentu sagatavošanā – gan LZA vārdā (R. Karnīte, B. Rivža), gan kā augstskolu vadītāji (D. Markusa (Liepājas Universitāte), M. Burima (Daugavpils Universitāte) un citi:

1) turpinājās Nacionālā attīstības plāna izstrādes darba grupas sēdes (piedalījās B. Rivža un R. Karnīte);

2) R. Karnīte, M. Greitāns un P. Trapencieris bija nozīmēti kā LZA pārstāvji „Latvijas Zinātnes padomes nolikuma” sagatavošanas darba grupā, piedalījās virtuālajās sanāksmēs un gatavoja LZA priekšlikumus par uzlabojumiem Nolikumā;

4) B. Rivža, T. Jundzis un augstskolu vadītāji piedalījās likumprojektu „Grozījumi augstskolu likumā” un „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” izstrādes darba grupās un gatavoja LZA komentārus;

3) R. Karnīte kā LZA pārstāve piedalījās sešās darba grupās Latvijas Digitālās transformācijas pamatnostādņu izstrādē, piedalījās virtuālajās darba grupu sēdēs un kopsēdēs un gatavoja priekšlikumus.

Kā paredzēts plānā, tika sagatavoti un izdoti divi akadēmiskā žurnāla „LZA Vēstis A daļa: Humanitārās un sociālās zinātnes” numuri. Līdz COVID-19 pandēmijas ierobežojumu ieviešanai regulāri reizi mēnesī notika LZA Terminoloģijas komisijas sēdes un tika atjaunota Ekonomikas terminu apakškomisijas darbība.

Atskaites periodā R. Karnīte kā eksperte piedalījās vairākās radio un TV pārraidēs, regulāri sniedza komentārus masu plašsaziņas līdzekļos par aktuāliem tautsaimniecības jautājumiem. R. Karnīte piedalījās apspriešanā un gatavoja LZA priekšlikumus par Valsts pētījumu programmu “Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai”, kā arī par Valsts pētījumu programmu “Digitālās humanitārās zinātnes”. Arī citi nodaļas biedri aktīvi piedalījās valsts sabiedriskajā dzīvē.